HELSETILSYNET
tilsyn med barnevern, sosial- og helsetjenestene

Barne- og familiedepartementet
Postboks 8036 Dep

0030 OSLO

DERES REF: / YOUR REF:	VÅR REF: / OUR REF:	DATO: / DATE:
	2020/867 1 AKB	29. juni 2020

Høringsuttalelse - kompetanse i barnevernet

Statens helsetilsyn (Helsetilsynet) viser til mottatt høringsnotat av 30. mars 2020 vedrørende kompetanse i barnevernet. Vi gir med dette våre kommentarer til høringsnotatet.

Det overordnede formålet med den foreslåtte lovendringen er at barn og foreldre skal få rett hjelp til rett tid. Høringsnotatet foreslår en rekke endringer i barnevernloven som skal styrke kompetansen, men vi vil nøye oss med å komme med noen generelle bemerkninger knyttet til kompetanse med bakgrunn i vår rolle som overordnet tilsynsmyndighet på barnevernsområdet.

Generelt om forslaget og om betydningen av kompetanse
Som høringsnotatet også peker på er mangel på tilstrekkelig kompetanse et område hvor tilsynserfaringer ofte viser at det forekommer svikt, både i det kommunale barnevernet og barneverninstitusjonene. Helsetilsynet støtter derfor forslaget om å lovfeste krav til kompetanse hos de tilsatte i barnevernet og anser at dette kan være et virkemiddel for å øke kvaliteten i tjenestene.

Som Helsetilsynet har påpekt i flere høringsuttalelser tidligere er kompetanse på individ- og systemnivå, samt hvordan sikre tilstrekkelig kapasitet og bemanning helt nødvendige forutsetninger for å utføre oppgavene som barnevernet er pålagt. Flere erfaringer fra tilsyn og ulike gjennomganger har også beskrevet viktigheten av dette. Med kravet til forsvarlighet som legges til grunn i forslaget til ny barnevernlov, samt det nye rettighetsperspektivet i loven, trengs en tydeliggjøring av krav til kompetanse og gode rammer for å sikre stabile og robuste tjenester.

Helsetilsynet mener at lovfesting av formelle kompetansekrav ikke alene er en garanti for forsvarlige tjenester, men heller må sees som ett av flere virkemidler for å sikre forsvarlighet og forbedring av tjenestene. Det er viktig at tjenestene også arbeider systematisk med å avdekke svikt, at det identifiseres situasjoner der det kan oppstå fare for svikt eller mangler, samt at det følges opp med tiltak. De ansatte må ha de nødvendige kvalifikasjoner for å utføre oppgavene og det må stilles krav om klar organisering av oppgaver, myndighet og ansvar. Svikt i styring og ledelse øker sannsynligheten for at det blir tilfeldig og avhengig av den enkelte ansattes

Statens helsetilsyn
Norwegian Board of Health Supervision
Org. nr.: 974 761 394

Postadresse / *Postal address:*
Pb. 231 Skøyen,
0213 Oslo, Norway
Besøksadresse / *Street address*:
Møllergata 24

Fakturaadresse / *Invoice address*:
Statens helsetilsyn
Fakturamottak DFØ
Pb. 4746, 7468 Trondheim
EHF-format - adresse 974761394

Tlf. / *Tel.*: (+47) 21 52 99 00
E-post / *E-mail*:
postmottak@helsetilsynet.no
Internett: www.helsetilsynet.no

kompetanse og prioriteringer om praksis er i tråd med regelverket eller ikke. Faren for at barn ikke får rett tjeneste til rett tid blir derved for stor.

Om kompetansekrav i det kommunale barnevernet
Helsetilsynet har merket seg forslaget om at kommunene i visse tilfeller skal kunne gi midlertidig dispensasjon og varig unntak fra kravet om mastergrad. Helsetilsynet mener det er problematisk at kommunene i praksis kan gi seg selv midlertidig dispensasjon og varig unntak fra kravet om mastergrad. Vi antar også at denne problemstillingen vil kunne aktualisere seg relativt ofte, spesielt i mindre kommuner og ber departementet være oppmerksom på at dette potensielt kan bli et område hvor det kan forekomme svikt. Helsetilsynet støtter forslaget om en rapporteringsplikt til Fylkesmannen, men påpeker at det er viktig at dispensasjonsordningen innebærer et krav om at kommunen gjør tydelig rede for hvordan den sikrer at tjenesten fungerer godt inntil man har innfridd kravet om tilstrekkelig kompetanse. En eventuell rapporteringsplikt må også tydeliggjøres med hensyn til forventninger til fylkesmennenes oppfølgning og hvilke virkemidler de skal ha overfor kommunene i dette henseendet. Konkret må det tydeliggjøres om fylkesmennene først må føre tilsyn med kommunen før de eventuelt kan gi kommunen pålegg etter kommuneloven kapittel 30.

Om kompetansekrav i barnevernsinstitusjonene mv.
Helsetilsynet støtter forslaget om å flytte kravet om hva som er forsvarlig bemanning og kompetanse i barneverninstitusjonene til barnevernloven.

Når det gjelder kravet om relevant bachelorgrad for tilsatte i barneverninstitusjonene, mener vi det bør gjelde en overgangsordning på samme måte som for kommunene. Vi viser til at det her i stor grad vil være snakk om de mest sårbare barna, sammenholdt med at det uten en regulert overgangsordning potensielt vil kunne ta lang tid før man oppfyller kravet om at alle tilsatte skal ha relevant bachelorgrad. Overgangsordninger og tidsfrister for innføring av kompetansekravene vil bidra sikre at barna i barnevernsinstitusjon får det tilbudet de har krav på.

Helsetilsynet mener også det ville være hensiktsmessig med en tydeliggjøring av at kravene til forsvarlig bemanning innebærer at det må være rett kompetanse for den aktuelle målgruppen tilstede til *enhver tid* i institusjonene. Det hjelper ikke å formelt fylle kravene til antall kompetent bemanning dersom den faktiske turnusen ikke innebærer at det er alltid er tilsatte med rett kompetanse for aktuell målgruppe til stede på jobb. Helsetilsynet foreslår derfor at ordlyden i ny barnevernlov § 5-11 første ledd første setning endres til at «Institusjonen skal ha en stillingsplan som sikrer en faglig forsvarlig drift til enhver tid».

Departementet foreslår at det i særlige tilfeller kan søkes om dispensasjon hos Bufetat om unntak fra kravet om relevant bachelorutdanning. Etter Helsetilsynets syn bør det fremkomme tydelig hvilke grupper tilsatte dette vil gjelde.

Helsetilsynet har endelig merket seg at departementet ikke går inn for innføre minimumskravet om bachelorutdanning for ansatte i omsorgssentrene for enslige mindreårige asylsøkere under 15 år. Vi mener imidlertid at det bør innføres et tilsvarende krav til bachelorutdanning også her, da dette i likhet med barn på barneverninstitusjon er en spesielt sårbar gruppe barn. Som departementet selv skriver har barna i omsorgssentrene ofte savn, traumer og behov for spesiell oppfølgning. Helsetilsynet ser derfor ikke begrunnelsen for hvorfor det skal stilles lavere krav til kompetanse for tilsatte som skal jobbe med disse barna.

Om innretting av barnevernsfaglige masterutdanninger
Departementet tar utgangspunkt i at barnevernsfaglige utdanninger i fremtiden vil være den foretrukne utdanningen for arbeid i barnevernet, men at det i dag ikke foreligger noen nasjonale føringer for læringsutbytte og struktur i mastergradsutdanninger i barnevern.

Helsetilsynet ønsker i denne sammenheng å påpeke viktigheten av at utdanningene ved de ulike studiestedene harmoniseres i så stor grad som mulig ved at det fastsettes standardiserte læringskrav slik at kjerneområder i kompetansen dekkes. Dette bør blant annet gjelde opplæring i analytiske ferdigheter, kunnskap om ramme- og regelverk, samt et fundament om hvordan man driver kvalitetsarbeid og forbedring.

Helsetilsynet merker seg at departementet ikke går inn for å innføre en nasjonal eksamen i juss for alle tilsatte i barnevernet. Vi påpeker generelt viktigheten av at de tilsatte i barnevernet har en viss juridisk kjernekompetanse. Vi viser til at de tilsatte i barnevernet har stor makt til å gjøre inngrep i enkeltpersoners liv og at derfor er helt essensielt å ha kunnskap om relevant regelverk for å ivareta rettssikkerheten. I denne sammenheng vil vi også peke på viktigheten av opplæring og veiledning internt i tjenestene. Tilsyn viser for eksempel at mange ansatte på barnevernsinstitusjoner har for dårlig kunnskap om rettighetsforskriften.

Om vurdering av autorisasjon i barnevernet
Autorisasjon i barnevernet har vært et diskusjonstema over flere år. I høringsnotatet går departementet imidlertid ikke inn for å innføre en slik autorisasjonsordning.

Helsetilsynet har ved tidligere anledninger stilt seg positive til innføring av en autorisasjonsordning som virkemiddel for å beskytte mot uforsvarlig praksis. Når departementet nå likevel ikke går inn for å innføre en slik ordning, vil en lovfesting av kompetansekrav slik forslaget nå går ut på ivareta flere av de innholdsmessige hensyn Helsetilsynet vurderer som viktige med en autorisasjonsordning, nemlig det at det stilles tydelige krav til hva slags kompetanse man skal ha for å være tilsatt i ulike stillinger i barnevernet. Samtidig påpeker vi at forslaget vil stille store krav til at virksomhetene selv følger opp sitt ansvar for å sikre kvalitet og sikkerhet i tjenestene og at personellet er egnet til å utføre oppgavene.

Med hilsen

Heidi Merete Rudi
fung. direktør

Ane K. Bierge
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og sendes derfor uten underskrift

Saksbehandler: Ane K. Bierge, tlf. 21 52 99 39